

DE DRIE KERKEN VAN DEURNINGEN

De hele Middeleeuwen door behoorde Deurningen tot de parochie van de H. Plechelmus te Oldenzaal. In 1665 deed de bisschop van Munster de eerste inval in Twente. De katholieken kregen toen weer wat moed en in hetzelfde jaar werd de parochie Oldenzaal in drieën verdeeld t.w. Oldenzaal en Berghuizen, Rossum en de Lutte, Saasveld en Deurningen. Op het kasteel Saterslo woonde de familie van Reede, die katholiek gebleven was. Daardoor kon de pastoor van Saasveld op het kasteel wonen en werd de ridderzaal van het kasteel de eerste kerk van de nieuwe parochie. Daardoor had de pastoor ook een grote vrijheid, want op een riddergoed mocht geen huiszoeking worden gedaan. Wel was voor Deurningen de afstand naar de kerk erg groot. Misschien werd ook de heilige Mis gelezen op enkele boerenerven in Deurningen: Genoemd worden de erven Scholte, Moleman, Egberink, Kamphuis, Wilthuis, Wieferink, Wierink en in Hasselo het erf Reimerink, aldus volgens een lijst uit het jaar 1778.

Pastoor Davina (1754-1763) verhuisde in 1760 naar Deurningen. Het kasteel was onbewoond en in verval geraakt. Bovendien woonden de meeste parochianen in Deurningen en pastoor Davina had onder zijn voorganger reeds dienst gedaan in dit gedeelte van de parochie. Hij ging wonen op de boerderij Wilthuis en daar werden ook de heilige diensten gehouden in het "lös hoes"; het lawaai, dat het vee maakte was vaak erg hinderlijk voor de liturgische viering. En bovendien moesten veel parochianen buiten blijven staan, wat verboden was door de Drost.

EERSTE SCHUURKERK

Na 1780 komen op verschillende plaatsen schuurkerken voor o.a. in Weerselo en de Lutte. In 1779 gaat een verzoek naar de Ridderschap en Steden (het provincie-bestuur) om ook in Deurningen een kerk-schuur te mogen bouwen "van 9 gebinten groot, ter lengte van 90 voeten en 36 voeten wijdte op eene afgelegene plaatse". Dan zal op andere boerenerven niet meer de H. Mis gelezen worden. In dezelfde brief

wordt ook gevraagd "een kleine woning" voor de pastoor te mogen bouwen.

De pastorie werd al in 1781 gebouwd; de toestemming van de kerk liet nog even op zich wachten tot 1786. Toen die er was, werd haast gemaakt en 4 februari 1787 werd de schuurkerk ingewijd.

Een lange lijst van bijdragen voor de nieuwe kerk staat in het Memorieboek, dat pASTOOR Kagelink (1763-1795) op verzoek van de boerschappen (marken) is begonnen bij te houden. De boerschap Gammelke gaf een koperen käärsenkroon (opschrift: Boerschap Gammelke 1787). Ze hangt nog in de kerk.

Voorschrift was, dat de nieuwe kerk er van buiten moest uitzien als een boerenschuur. Ze moest afgelegen liggen, anders zouden de protestanten (die er niet waren) zich ergeren aan orgel en gezang. Maar men had voor het eerst een kerk! En om die kerk heen zou het nieuwe centrum van Deurningen groeien.

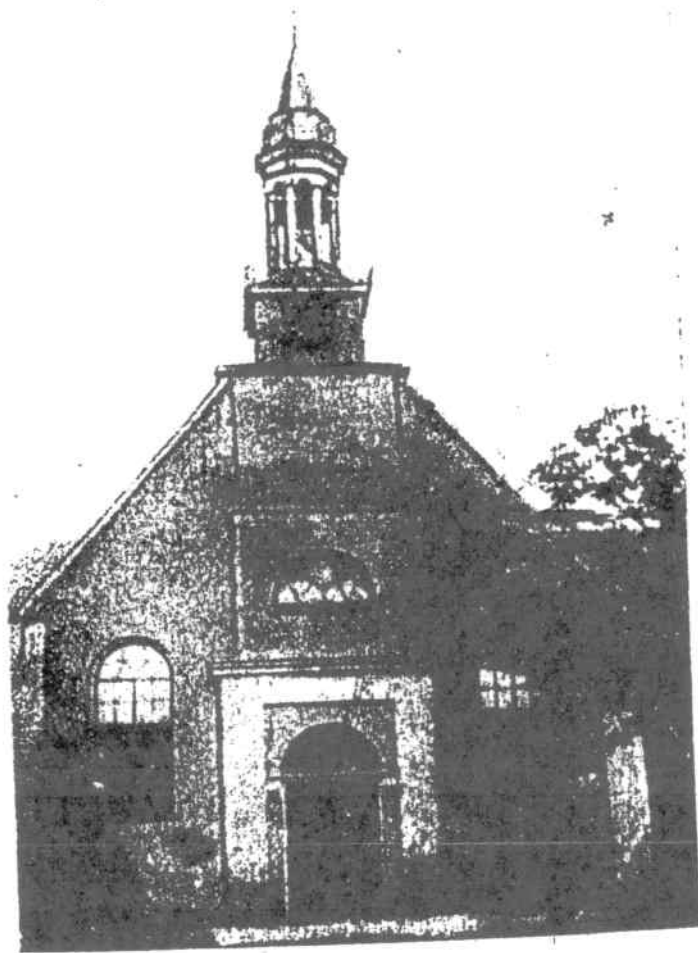
Het volgende jaar werd de eerste bankenverpachting gehouden. En in 1792 kwam het eerste orgel. Kosten volgens het Memorieboek 850 gulden. De bouwer van het orgel kwam uit de buurt van Fulda in Duitsland.

De bouw van de eerste kerk was enkel een zaak van de marken Deurningen, Hasselo, Gammelke en Klein Driene. Saasveld deed niet mee. Hier werd in 1800 de eerste kerk gebouwd. In 1826 werd Saasveld zelfstandig.

TWEEDE KERK

In de eerste helft van de 19-de eeuw worden veel nieuwe kerken gebouwd, vaak met steun van het departement van Waterstaat en van de provinciën. (vandaar de naam Waterstaatkerken)

De nieuwe kerk van Deurningen werd gebouwd onder pastoor *Teusse* ~~Teusse~~ (1826-1830). De grond werd gekocht van Wilthuis voor zeven en dertig gulden. Er werd een subsidie van de "Rijkskaste" van f 5000.- en van de provincie van f1000.- toegezegd. De plaats waar de kerk gebouwd werd was waar nu de bakkerij van Pelster staat. Het kerkhof kwam er naast te liggen en later werd ook de Katechismuskamer gebouwd (1884). Op 10 mei 1830 werd de nieuwe kerk aanbesteed en geqund aan de laagste inschrijvers J.Huijbers

Waterstaatskerk 1830-1912

en A.Hasebroek, timmermansbazen te Bentheim voor f5750.-
 Op 18 november 1830 werd de nieuwe kerk ingewijd. Tweede
 kerstdag stierf pastoor ~~Teusse~~. *Teusse*
 De nieuwe kerk was slecht gebouwd en toonde spoedig veel
 gebreken. Hierdoor ontstond een jarenlange strijd tussen

provincie (die over de subsidie besliste), de Aartspriester Engbers, pastoor Alink en Kerkbestuur. De zaak werd pas opgelost, toen pastoor Alink in 1836 ontslag vroeg. Pastoor Bloemen (1836-1871) wist te bewerken, dat de subsidies werden uitbetaald en de noodzakelijke reparaties werden verricht.

In 1844 werd het kerkhof vergroot.

De nieuwe kerk had maar één beuk en was spoedig te klein. Op 11 augustus ging er een verzoek naar het Aartsbisdom om de kerk uit te bouwen tot een kruiskerk. Op 6 februari werd de verbouwing gegund aan aannemer Wansink uit Oldenzaal voor f 8500.- en in augustus 1856 was de verbouwing en uitbreiding voltooid. Op 26 augustus 1856 werd zij door de deken van Oldenzaal ingewijd. De parochianen hadden zeer vrijgevig bijgedragen voor de bouw en het kerkbestuur had belangrijke fondsen bijeengebracht.

Maar de kerken, in deze tijd gebouwd, waren niet erg degelijk; in 1890 ging er weer een verzoek naar het Aartsbisdom om de kerk te verbeteren voor f 1870.-. Dit werd toegestaan.

Na 1900 was er voortdurend kwestie over het bouwen van een nieuwe pastorie; spoedig begon men ook te spreken over een nieuwe kerk.

DERDE KERK

Pastoor W.Gloerich (1901-1935) begon plannen te maken voor een nieuwe kerk en nieuwe pastorie op een andere plaats. Men begon met te klagen over de grote kosten, die op de parochie zouden drukken. Op een zondag in de preek maakte pastoor Gloerich bekend: "*Wij kunnen hier voor niets een nieuwe kerk krijgen! Enkele fabrikanten willen ons helpen, maar op voorwaarde, dat zij gedurende 10 jaar in de hele parochie mogen jagen*"

Na de mis staken de boeren de koppen bij elkaar: "*Dat köw zölf ok wa kloar kriegn. Dee kearls hew nig nödig*".

In 1908 werd een grote collecte gehouden, waar heel royale toezeggingen werden gedaan. Bovendien werd een grote loterij gehouden met 10000 loten à één gulden. Eerste prijs een neurende koe. Het comité voor de loterij, kapelaan Tolboom en de heren Molendijk, Oude Vrielink, Vonk, Pelster

(penningmeester), Nijhof en Groothuis. Toen het bisdom de loterij afried, konden ze terugschrijven: Er zijn al 17 parochianen die toegezegd hebben 1100 loten te kopen. In dezelfde brief vroeg kapelaan Tolboom, of hij wegens de drukte met de loterij voor dit jaar vrijstelling van kapelaans-examen kon krijgen.

De loterij werd een succes. Netto opbrengst f 8480,31.

In totaal was een bouwfonds van f 36000.- aanwezig.

Architect te Riele uit Deventer kreeg een voorlopige opdracht. De eerste begroting was voor een kerk zonder toren en pastorie á f 52.945.-. Op 6 juni 1910 brandde de bestaande pastorie gedeeltelijk af. De nieuwe moest nu zo spoedig mogelijk gebouwd worden. Bij de aanbesteding op 27 september 1910 was de laagste inschrijver Bouwmeester uit Goor voor f 46.900.-. Dat was een grote meevaller en daarom ging op 6 maart 1911 een aanvraag naar het bisdom om ook een toren te mogen bouwen. Kosten f 4500.-. Ook dit werd toegestaan.

De Heer J.B.Blenke maakte in zijn agenda de volgende aantekeningen:

OVERZICHT KERKBOUW DEURNINGEN.

Dinsdag 22 augustus 1911 is tusschen één en drie uur de Angelustoren opgericht.

Vrijdag 7 juli 1911 eerste hoekspanten op de kerk gezet.

Donderdag 19 oktober 1911 eerste

Donderdag 26 October 1911 tweede

Donderdag 2 November 1911 derde en laatste houtwerk op den toren gezet.

Maandag 4 december omstreeks kwart voor vijf is een gedeelte van het gewelf middenin de kerk ingevallen.

Vrijdag 1 december 1911 is het kruis op den toren gezet.

En Paschen 1912 waren de banken erin geplaatst en de H.Mis erin gedaan.

Zaterdag 10 februari 1912 circa 10 minuten voor half twee is de haan op den toren geheschen.

De instorting van een gedeelte van het gewelf vertraagde

de bouw. Het gemeentebestuur van Weerselo vroeg om maatregelen om herhaling te voorkomen en vroeg ook of het verantwoord was de oude kerk nog te gebruiken tot de nieuwe klaar was.

De nieuwe kerk werd kort na Pasen 1912 door de deken ingewijd en 3 juni 1913 door de Bisschop Mgr.H.van de Wetering plechtig geconsacreerd. Architect te Riele had een prachtige neo-gotieke kerk gebouwd, die nog een sie-raad is voor het dorp.

De instorting van de gewelven had nog een nasleep nl. wie moest dat betalen? Op 21 mei 1913 stelde de archi-tect voor aan Bouwmeester f1000.- extra te betalen. Dit werd door het kerkbestuur aangenomen.

Op 7 augustus 1912 werd aangevraagd bij de nieuwe kerk ook een nieuw kerkhof aan te leggen. Dit werd toege-staan. Uit de oude kerk gingen de volgende kerksieraden mee naar de nieuwe:

De doopvont uit begin 19de eeuw. Maar hieraan ontbre-ken het beeld van Johannes de Doper op het deksel en de slang om de voet.

Een beeld van Antonius met het varken.

Twee kaarsenkronen, die van de boerschop Gammelke uit 1787 en één geschonken door G.Lansink en J.Beukink in 1866. Tevens werd een derde kroon aangeschaft.

In de nieuwe kerk kwam in 1913:

Een nieuwe kruisweg (f600.-), een luidklok (f1000.-), ge-brandschilderd raam (f400.-) en voor de verdere versie-ring van de kerk werd f850.- geschonken.

In 1916 kwam er een nieuwe communicatiebank van Cuypers uit Roermond (f700.-) en nog twee gebrandschilderde ra-men (f900.-).

In 1919 kwam er een nieuw orgel (f6700.-) en een uur-werk op de toren (f3250.-)

Deze nieuwe kerk van 1912 zal hopelijk nog jaren in ge-bruik blijven. In de zeventiger jaren is het altaar verplaatst en twee jaar geleden het orgel dat tevens vernieuwd werd.

De agenda van J.B.Blenke vermeldt ook nog het volgende:

